

© BirdLife Norge Lofoten lokallag

E-post: martin@birdlife.no

Rapport til: Statsforvalteren i Nordland

Publikasjonstype: Digitalt dokument (pdf)

Nøkkelord: bergand, populasjon

Anbefalt referanse: J. Sirnes og M. Eggen, 2022. Bergand i Borgpollene, Vestvågøy i 2022. BirdLife Norge Lofoten lokallag. 7 s.

Sammendrag

BirdLife Norge Lofoten lokallag gjennomførte i 2022 systematiske tellinger ved Indre borgpoll, Ytre borgpoll, Lauvåspollen og Keilvatnet i Vestvågøy kommune. Bergender blir observert årlig i dette området, og flere hekkefunn er gjort. Dette er det eneste stedet i Lofoten og Vesterålen der vi kjenner til at berganda hekker regelmessig. I 2022 hekket 2 par, og det ble i tillegg sett flere par som ikke produserte unger. Anslagsvis 3-5 par ble observert i Borgpollene i hekkesesongen. Arten er i tilbakegang i Norge. Årets undersøkelser viser at statusen i dette området er uendret, sett opp mot tidligere kjent kunnskap.

Bergandhannen gir et lyst inntrykk, og hodet skinner i grønt. Arten hekker trolig nesten årlig i Borgpollene i Vestvågøy. Områdene den hekker er brakk- og ferskvann, og den nære slektningen toppand hekker også med flere par i samme området. Foto: Torborg Berge

Adferd og status i Norge

Berganda hekker i grunne og gjerne næringsrike innsjøer, dammer og elver i tundrastrøk og heiområder. Føden består av skjell, snegler, krepsdyr og insekter, samt vannplanter. Reiret plasseres på bakken, som oftest nært vannet ifølge Artsdatabanken.

Den norske hekkebestanden ble i 2015 anslått å være mellom 300 og 640 individer, og den ble da vurdert som i nedgang. Regionale rapporter viser stor tilbakegang i bl.a. Oppland, Dovrefjell og på Hardangervidda (Shimmings & Øien 2015). Tidligere hekking kjent i mer marginale områder, som vann i lavlandet i lavlandet på Jæren og Trøndelag. Nedgang er også rapportert fra Nord-Trøndelag. Status i Nordland er ukjent, mens den har gått tilbake i Troms. Arten er i tilbakegang både i Sverige og Finland. I følge BirdLife International er hekkebestanden i Europa i kraftig nedgang, og arten er derfor plassert på den europeiske rødlista som sårbar (VU) (Stokke m.fl. 2021).

Her til lands har arten status som sterkt truet (EN), etter ytterligere bestandsnedgang etter 2015. Statusen på rødlista for arter fra 2015 var sårbar (VU).

I rødlistevurderingene til Artsdatabanken står det:

I hekkeområdene er trolig utsetting av fisk i fisketomme vann, drukning i garn og forstyrrelser (med påfølgende risiko for predasjon) på hekkeplassen viktige faktorer. Arten er jaktbar i flere land der bergender som hekker i Norge trolig overvintrer. I overvintringsområdene kan oljesøl være en trussel på grunn av at bergendene overvintrer i store og tette flokker på tusenvis av individer. BirdLife International nevner bifangst ved garnfiske i overvintringsområdene som en viktig negativ påvirkningsfaktor. Klimaendringer, forurensing, offshore vindkraftverk (unntakelse og dermed tap av habitater for næringssøk) nevnes også. I tillegg kan predasjon fra mink være en potensiell negativ påvirkningsfaktor. Berganda er til forveksling lik den jaktbare arten toppand, og man kan ikke utelukke at noen individer blir skutt på grunn av dette.

Historikk Vestvågøy

Olav Sâtvedt (1972) oppgir: Høsten 1969 sett i to vann med til sammen ca. 35 ind. Siste gang var 12. september. Sommeren 1970 ble arten ikke notert.

Etter at BirdLife Norge Lofoten lokallag ble opprettet i 1982 (den gang Vestvågøy lokallag av Norsk Ornitologisk Forening) har vi stort sett observasjoner av bergand i Borgpollene hvert år og det ble også påvist hekking følgende sesonger:

- 1989 Hunn med pulli juli Ytre Borgpoll.
- 1990 Reir med 7 egg på Straum, hunn med 1 unge 20. juli.
- 1991 To kull 8. august.
- 2008 Kull med 6 pulli i Keilvatnet 20. juli.
- 2021 Hunn med 3 pulli Flaget 8. august 2021

I foreningens årlige rapporter over fuglene på Vestvågøy og Gimsøya fram til 2008 da vi fikk registeringsverktøyet Artsobservasjoner har statusen blitt satt til: *Hekker fåtallig ved Borgpollene*. Etter 2008 har data fra Artsobservasjoner blitt tatt inn. Hekking er ikke registrert årene 2009-2020.

Samtidig har den nasjonale og internasjonale bevaringsstatusen og forvaltningsinteressen endret seg. Dette var bakgrunnen for at vi ønsket en systematisk observasjonsserie gjennom sesongen 2022.

Metodikk undersøkelser 2022

Indre borgpoll, Ytre borgpoll, Lauvåspollen og Keilvatnet ble undersøkt.

Området ble systematisk undersøkt og observasjoner to ganger eller mer gjennom hekkesesongen (mai, juni, juli og august). Undersøkelsene ble gjort av Martin Eggen (13. mai, 18. mai, 29. mai og 10. juni), Johan Sirnes (26. mai, 6. juli og 26. august) og Harald Våge (14. mai, 22. juni og 8. august). I

tillegg ble foreningens medlemmer informert om prosjektet og bedt om å rapportere på Artsobservasjoner.

Observasjonene ble gjort med teleskop fra land. I og med at det går veier rundt begge pollene og også ved Lauvåspollen og Keilvatnet kunne undersøkelsene gjennomføres på cirka 4 timer.

I tillegg til bergand ble alt av vannfugl registrert og lagt inn på Artsobservasjoner. Bergand er også registrert andre steder i Vestvågøy i 2022, men det foreligger ikke mistanke om hekkforsøk her.

Undersøkellesområdet

Ytterpollen står i forbindelse med havet ved den trange Evjestraumen og Innerpollen er forbundet med Ytterpollen ved Strømgård. Det er nesten ingen tidevannsforskjell i pollene. Vannmassene er lagdelt med et øvre brakkvannslag som har lav saltholdighet og et nedre oksygenfritt bunnvannslag med høy saltholdighet. Pollene mottar mye plantenæringsstoffer fra jordbruk og bebyggelse og har stor biologisk produksjon.

Undersøkellesområdet. Fugler med unger ble sett ved Flaget, Innerpollen sør i undersøkellesområdet og ved Evjen/Langneset mot nordvest.

Indre og Ytre Borgpoll sett fra Hellfjell mai 1974. Myrene i Indre Borgfjord sees i forgrunnen.
Foto: Johan Sirnes

Bergand ble funnet hekkende ved Langneset i 2022. Her ble det også tidligere sett et par med bergand. Flere par toppand ble også sett sammen med bergendene. Andre hekkefugler i området er blant annet fiskemåke, tjeld og rødstilk. Man antar at mink er et problem for de bakkehekkende artene i området, da mink er sett ved flere anledninger. Foto: Martin Eggen

Bergender og toppender ved Langneset. Foto: Martin Eggen

Par bergand ved hekkeholmen i Hagvågen mai 2022. Opptil to par med bergand hadde tilhold her forsommeren 2022, oftest i selskap med 5-10 toppender.. Her hekker det også et tosifret antall fiskemåker, samt trolig flere ærfugler. Smålom er også funnet hekkende her. Foto: Martin Eggen

Resultater

Observasjoner av Bergand i Indre og Ytre Borgpoll samt Lauvåspollen og Keilvatnet mai – august 2022				
Måned	Dato	Bergand	Lokalitet	Observatør
Mai	13.	2 ind.	Hagvågen	Martin Eggen
	14.	2 ind. (par)	«	Harald Våge
	15.	« «	«	Ann Britt P. Simonsen
	24.	4 ind.	«	Ole Lykke Henriksen
	24.	4 ind. (2 par)	«	Martin Eggen m.fl.
	26.	2 ind. (par)	«	Frantz Sortland
	26.	4 ind. (2 par)	«	Johan Sirnes
	29.	4 ind. (2 par)	«	Martin Eggen
	29.	2 ind. (par)	Langneset, Ytterpollen	Martin Eggen
Juni	2.	2 ind.	Keilvatnet	Ole Lykke Henriksen
	3.	2 ind. (par)	«	Martin Eggen
	10.	1 ind.	Hagvågen	«
	10.	1 ind.	Langneset, Ytterpollen	«
	13.	1 ind.	Hagvågen	Harald Våge
Juli	3.	4 ind.	Flaget Innerpollen	Peter Strandvik
	6.	2 ind. (hanner)	«	Johan Sirnes
	6.	1 ind. 2K	«	«
	6.	1 ind. (hunn)	Evjen Ytterpollen	Peter Strandvik
	6.	2 ind. pulli	«	«
	9.	1 ind. 2K+	«	John Stenersen
	9.	6 ind. pulli	«	«
	25.	1 ad.	Flaget Innerpollen	Frantz Sortland
	25.	2 pulli	«	«
	28.	1 ind.	Hagbarholmen, Ytterp.	John Stenersen
August	8.	1 ind. ad.	Flaget Innerpollen	Harald Våge
	8.	2 ind. 1K	«	«
	8.	1 ind. ad	Langneset Ytterpollen	«

Hekkeholmen i Hagvågen. Her hekker en rekke bakkehekkende arter. Det er uvisst hvilken funksjon de oppsatte konstruksjonen skal ha. Foto: Martin Eggen

Resultatene viser at det har skjedd hekking to steder:

1. Ved Flaget (Skjeløypollen) i Innerpollen hvor en hunn med to unger ble observert 25. juli og 8. august.
2. Ved Evjen – Langneset i Ytterpollen hvor en hunn med 2 unger ble observert 6. juli og en hunn med 6 unger ble observert 9. juli.

Anslagsvis har 3-5 par vært involvert i årets forekomst.

Referanser

Artdatabanken: <https://artsdatabanken.no/Pages/245085/Bergand>

Olav Sâtvedt, Vestvågøys fuglefauna, Sterna 11:109 – 130

Shimmings P og Øien IJ (2015). Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2015-2, Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim. 268s.

Stokke BG, Dale S, Jacobsen K-O, Lislevand T, Solvang R, Strøm H (2021). Artsgruppeomtale fugler (Aves). Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken